

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»
на тему: «Сучасний стан та напрями розвитку банківської системи
України»**

Виконавець:

студентка 43ф групи факультету ФФБС
Савельєва Світлана Леонідівна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент, викладач кафедри
банківської справи
Няньчук Наталія Юріївна

/підпис/

Одеса - 2025

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасна банківська система України переживає глибоку трансформацію під впливом як внутрішніх економічних змін, так і зовнішніх викликів, зокрема повномасштабної війни, що триває з 2022 року. В умовах воєнного стану банки відіграють ключову роль у збереженні фінансової стабільності, підтримці економічної активності та забезпеченні доступу до кредитних ресурсів.

Тема дослідження є актуальною, оскільки банківський сектор виступає не лише індикатором фінансової стабільності, але й інструментом її підтримки. Вивчення сучасного стану банківської системи України, її поточних викликів та перспектив розвитку має не лише теоретичне, але й практичне значення для формування ефективної фінансової політики держави.

Питання функціонування та розвитку банківської системи України розглядалися у працях багатьох вітчизняних науковців, серед яких: Адамик Б., Благун І.І., Висоцька І., Дзюблюк О., Златіна Н., Коваленко В.В., Крупка М., Кириленко В., Мельник С., Онищенко Ю.І., Пайтра Н., Прокопенко Н., Шевченко Н., Шепель І..

При цьому, незважаючи на суттєвий науковий інтерес до проблем банківського сектору, багато аспектів функціонування банківської системи потребують подальшого вивчення, зокрема, питання адаптації до кризових умов, цифрової трансформації, інтеграції до європейського фінансового простору та оптимізації нормативно-правової бази.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в узагальненні сучасного стану банківської системи України, аналізі викликів її функціонування та визначенні перспектив і напрямів її розвитку в умовах воєнного часу та економічної нестабільності.

Виходячи з поставленої мети, основними **завданнями** кваліфікаційної роботи є:

- розкрити теоретичні основи функціонування банківської системи;
- визначити структуру та основні функції банківської системи України;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання банківської діяльності в Україні;
- оцінити вплив сучасних викликів та ризиків на стабільність банківської системи;
- провести аналіз основних показників діяльності банківського сектору в 2020–2025 роках;
- дослідити сучасні напрями розвитку банківської системи України на основі міжнародного досвіду;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення банківської системи з урахуванням глобальних трендів та національних реалій.

Об'єктом дослідження є банківська система України як інституційна складова фінансового ринку.

Предметом дослідження виступають умови функціонування, чинники впливу та напрями розвитку банківської системи України в умовах економічної нестабільності.

Методи дослідження. У процесі написання роботи використано такі методи наукового пізнання: індукції та дедукції, аналізу і синтезу, графічного представлення, статистичні методи обробки даних, порівняльного аналізу, моделювання, що дозволило комплексно охарактеризувати поточний стан банківської системи та окреслити перспективи її розвитку.

Інформаційна база дослідження. До джерел інформації належать нормативно-правові акти України, положення, аналітичні звіти Національного банку України, офіційна статистика Державної служби статистики України, фінансова звітність банківських установ, наукові публікації та монографії українських і зарубіжних дослідників у сфері

банківської справи, а також матеріали міжнародних фінансових організацій (Світовий банк, BIS тощо).

Апробація результатів кваліфікаційної роботи бакалавра.

Няньчук Н.Ю., Савельєва С.Л. Розвиток банківського сектору України: виклики та адаптація в умовах економічної нестабільності та воєнного стану. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2025. №5.

Няньчук Н.Ю., Савельєва С.Л. Виклики та ризики для банківського сектору в умовах економічної нестабільності. Стабілізація фінансово-економічної системи України: матеріали ІХ Студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи, м. Одеса, 17 квітня 2025 р. Одеса, 2025.

Березорудський А.М., Савельєва С.Л. Статистичний аналіз динаміки облікової ставки та інфляції в Україні: вплив на банківську систему. Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті проф. А.З. Підгорного, м. Одеса, 6 червня 2025 р. Одеса, 2025.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (78 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 110 сторінок. Основний зміст викладено на 94 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 37 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи функціонування банківської системи»** розкрито сутність, структуру та функції банківської системи, визначено її місце у фінансовій системі держави, охарактеризовано організаційну модель банківської системи України. Проаналізовано нормативно-правове регулювання банківської діяльності, а також висвітлено сучасні виклики та ризики, з якими стикається банківський сектор у воєнний період, включаючи інфляцію, посилення регуляторних вимог, зростання частки проблемних активів, кіберзагрози та кадрову кризу. Визначено основні типи ризиків і підходи до їх управління відповідно до чинних нормативів Національного банку України.

У другому розділі **«Аналіз сучасного стану банківської системи України»** проведено комплексну оцінку діяльності банківського сектору в період 2020–2025 років. Проаналізовано динаміку ключових показників: кількість діючих банків, структуру активів і пасивів, рівень прибутковості, ліквідності та платоспроможності банків. Визначено тенденції скорочення кількості банків і банківських підрозділів, зростання активів, підвищення концентрації ринку та вплив внутрішніх і зовнішніх чинників, зокрема війни, на функціонування системи.

У третьому розділі **«Напрями розвитку банківської системи України»** досліджено світові тренди цифровізації у банківській сфері, їх впровадження в Україні та вплив на ефективність банківських операцій. Обґрунтовано необхідність удосконалення системи управління ризиками в умовах високої турбулентності. Розглянуто перспективи інтеграції української банківської системи до європейського фінансового простору, впровадження SEPA, дотримання ESG-стандартів та запровадження сучасних технологічних рішень. На основі дослідження запропоновано заходи для підвищення стійкості та конкурентоспроможності банків України.

ВИСНОВКИ

У процесі написання кваліфікаційної роботи було всебічно розглянуто теоретичні, нормативно-правові, методологічні та прикладні аспекти функціонування банківської системи України в умовах економічної нестабільності, а також проаналізовано ключові напрями її трансформації в умовах нових викликів. Отримані результати дозволяють зробити низку узагальнюючих висновків і практичних пропозицій, що становлять інтерес як з наукової, так і з прикладної точки зору.

Теоретичні засади банківської діяльності свідчать про те, що банківська система є невід'ємною частиною фінансового ринку, що виконує ряд важливих функцій: трансформаційну, емісійну та стабілізаційну. Саме через механізми банківської системи реалізується монетарна політика держави, відбувається перерозподіл фінансових ресурсів, забезпечується платоспроможність суб'єктів господарювання та населення, що в сукупності сприяє стабільності національної економіки. Встановлено, що банківська система України має дворівневу структуру, де центральне місце належить Національному банку України, який виконує функції регулятора, емісійного центру, наглядача та стабілізатора, тоді як другий рівень представлений комерційними банками, що безпосередньо взаємодіють із фізичними та юридичними особами, забезпечуючи розрахунково-кредитне обслуговування.

У роботі проаналізовано основні кількісні та якісні показники розвитку банківської системи у 2020–2024 роках, що дозволило охарактеризувати її поточний стан. За цей період простежується тенденція до зниження кількості банківських установ, зростання рівня концентрації активів у найбільших банках, підвищення частки державних банків у банківському секторі. Разом з тим, завдяки заходам, вжитим НБУ, зокрема посиленню регулювання та нагляду, адаптації до стандартів Базеля, зростанню вимог до капіталізації

банків, вдалося зберегти функціональність банківської системи навіть в умовах повномасштабної війни. Значну роль відіграли також нові підходи до управління ліквідністю, впровадження можливості резервування коштів у формі ОВДП, що сприяло підвищенню фінансової стійкості.

Особливу увагу приділено аналізу основних ризиків, з якими зіштовхується банківська система: це кредитні, валютні, операційні, інфляційні, кібер- та ІТ-ризики. Значна частина ризиків була зумовлена як макроекономічними шоками, так і загрозами, пов'язаними з війною, включаючи зниження економічної активності, втрату ринків, зменшення попиту на банківські послуги, зміну споживчих і заощаджувальних звичок населення. Разом із тим, українські банки продемонстрували здатність до адаптації - було оперативно змінено стратегії управління ризиками, впроваджено нові цифрові інструменти, зміцнено системи внутрішнього контролю.

У роботі визначено сучасні напрями розвитку банківської системи України, серед яких провідну роль відіграє цифровізація. Досліджено, що в умовах війни саме цифрові канали обслуговування стали ключовими у забезпеченні безперервності банківських операцій, а також зручності для клієнтів.

Широке впровадження мобільних застосунків, відкритого банкінгу, хмарних технологій, інструментів BigData та штучного інтелекту сприяє підвищенню ефективності банківської діяльності та зменшенню операційних витрат. Водночас банки активно інтегруються в екосистеми фінансових послуг, розширюючи спектр продуктів через співпрацю з фінтех-компаніями.

Окремо розглянуто напрям удосконалення системи управління ризиками. Впровадження європейських стандартів банківського нагляду та управління капіталом забезпечує підвищення прозорості, стійкості та інституційної надійності банків. На цьому фоні особливої актуальності набувають освітні ініціативи з підвищення фінансової грамотності,

стимулювання довіри до банківської системи та розвитку культури заощаджень.

На основі проведеного аналізу сформульовано низку практичних пропозицій. Зокрема, рекомендовано посилити інтеграцію банківської системи України в європейський фінансовий простір шляхом приєднання до міжнародних платіжних систем та ініціатив (зокрема SEPA), активізувати процеси залучення іноземного капіталу, створити регуляторні передумови для розвитку цифрових небанків, оптимізувати кредитні програми для реального сектору економіки. Водночас важливим кроком у подальшому розвитку банківської системи має стати розробка дієвих механізмів фінансування відновлення країни після війни за участі банків як фінансових посередників та координаторів інвестицій.

Отримані в ході дослідження результати мають як теоретичну, так і практичну цінність. Вони можуть бути використані у діяльності банківських установ для розробки стратегічних планів розвитку, в практиці Національного банку України при формуванні пріоритетів регуляторної політики, а також у навчальному процесі для підготовки фахівців з банківської справи. Комплексне дослідження сучасного стану банківської системи та окреслення перспектив її розвитку дозволяє стверджувати, що попри всі труднощі, банківський сектор України залишається стійким, адаптивним і стратегічно важливим для відновлення та сталого зростання національної економіки.

АНОТАЦІЯ

Савельєва С. Л. «Сучасний стан та напрями розвитку банківської системи України».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

«072 Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес». –

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.

У роботі розглядаються теоретико-методичні аспекти функціонування банківської системи України, зокрема її структура, основні функції та місце в системі національної економіки, а також вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на її розвиток у сучасних умовах. Проведено аналіз статистичних та фінансових показників діяльності банківського сектору за період 2020–2025 років, що дозволило визначити тенденції консолідації та цифровізації банків, посилення регуляторних вимог та адаптацію до умов воєнного часу. На основі отриманих результатів сформульовано рекомендації щодо удосконалення управління ризиками, оптимізації структури активів та пасивів, а також інтеграції банківської системи в європейський фінансовий простір. Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування запропонованих підходів для підвищення стійкості та ефективності функціонування банківського сектора України в умовах сучасних економічних викликів.

Ключові слова: банківська система, фінансовий ринок, цифровізація, регуляторна політика, управління ризиками, економічна стабільність.

ANNOTATION

Savelieva S. L. "Current status and development trends of the banking system in Ukraine".

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty

"072 Finance, Banking and Insurance"

for the educational program "International Banking Business". –

Odesa National Economics University. – Odesa, 2025.

The work examines the theoretical and methodological foundations of the functioning of Ukraine's banking system, including its structure, key functions, and its role within the national economy. The impact of both internal and external factors on the system's development under modern conditions is analyzed. Statistical and financial indicators for the period 2020–2025 are evaluated, revealing trends in bank consolidation, digitalization, increased regulatory requirements, and adaptation to wartime conditions. Based on the findings, recommendations are provided to improve risk management, optimize the asset–liability structure, and integrate the banking system into the European financial space. The practical significance of the research lies in the possibility of applying the proposed approaches to enhance the stability and efficiency of the Ukrainian banking sector in the face of contemporary economic challenges.

Keywords: banking system, financial market, digitalization, regulatory policy, risk management, economic stability.